

УДК 368.1

Онуфрієнко Н.Л.

старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

## **ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО ВТОРГНЕННЯ**

Запровадження воєнного стану та форс-мажорні обставини на вплинули на виконання договорів зі страхування, що були укладені до і після 24 лютого 2022 року, таким чином принцип «*pacta sunt servanda*» у страхуванні («угоди повинні виконуватися») діє, незважаючи на обставини.

Воєнне вторгнення призвело до зниження розміру грошових надходжень страхових компаній у вигляді страхових премій. Деякі страхові компанії відзначають падіння своїх надходжень більше ніж на половину. Але при цьому продажі за окремими видами страхування в перші тижні війни навпаки відзначилися зростанням. В першу чергу це стосувалось туристичного страхування, що надає можливість отримати медичну допомогу за кордоном у разі необхідності, та міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», що було обумовлено масовим виїздом населення закордон.

Отже, за даними Національного банку України, у 2022 році ринок страхування зростав нерівномірно. Впродовж року кількість зареєстрованих страхових компаній зменшилась з 145 одиниць до 128 одиниць (ринок залишила одна компанія страхування життя та 26 ризикових страховиків). Кількість укладених договорів зі страхування на кінець періоду збільшилась у 4 рази, але зменшилась на 33% у порівнянні з передвоєнним роком. Страхові резерви були сформовані на рівні 41000,6 млн. грн. Валові страхові премії на кінець періоду зросли у 4 рази, але зменшились майже на 20% у порівнянні з передвоєнним роком. Валові страхові виплати скоротились на 28% у порівнянні з передвоєнним роком. Рівень валових виплат на кінець 2022 року становив 32,8%. Рентабельність капіталу ризикових страхових компаній становила

15%, страховиків життя – 13%. Коефіцієнт збитковості, тобто зіставлення суми завданих збитків і витрат на регулювання збитків до суми зароблених премій, обов’язкових видів страхування залишився на рівні 45%: негативний вплив зростання резервів компенсувався збільшенням обсягу зароблених премій. Аналогічний показник для добровільних видів страхування зменшився (поліпшився) до 42%, переважно через скорочення обсягу резервів [1,2].

За 2022 рік активи компаній, що займаються ризиковими видами страхування зросли на 6%. Обсяги премій з ризикового страхування зменшилися на 21%. Водночас виплати за договорами ризикового страхування зменшилися майже на третину. Інвестиційні доходи ризикових страховиків у 2022 році зросли в 1,5 рази, в порівнянні з передвоєнним роком. Більшу частину їх склали відсотки за банківськими депозитами. Але зростання інвестиційних доходів не змогло покрити збільшення операційних витрат, тому коефіцієнт ефективності діяльності, тобто зіставлення різниці між інвестиційними доходами та витратами на управління інвестиціями до зароблених страхових премій за звітний період, збільшився (погіршився) до 88% [2].

Впродовж 2015-2021 років обсяги life-ринку мав тенденцію до зростання і за цей період збільшився майже в три рази. Також зросли і виплати страховиків на користь клієнтів у півтора рази. Тенденція випереджального зростання премій є цілком зрозумілим, тому що понад 60% обсягу ринку страхування життя України припадало на довгострокові накопичувальні договори. На початку 2022 року загальний обсяг страхових резервів life-сектору становив приблизно 14 млрд. грн. – це на 45% більше, ніж загальна сума довгострокових банківських депозитів населення. Дані компаній, що входять до НАСУ і формують понад 97% обсягів ринку, свідчать, про те, що за 2022 рік у порівнянні із показниками передвоєнного року надходження страхових премій зменшилося лише на 14%. Загалом активи учасників ринку на 1 жовтня 2022 року зросли на 12% порівняно з таким самим показником передвоєнного року. Страхові резерви за той самий час збільшилися на 11%. Впродовж 2022 року клієнти life-компаній отримали понад 730 млн. грн. виплат [3].

Страхові компанії збільшують пільговий період для сплати страхових внесків, а також впроваджуються практики — відтермінування платежів на період до 90 днів, врегулювання без виклику поліції, оформлення договорів страхування он-лайн навіть для тих, хто вже перебуває за кордоном, а також отримання медичних консультацій он-лайн (при встановленні діагнозу компенсуються витрати навіть за кордоном).

На початку березня 2022 року Моторно-транспортне бюро України та страхові компанії продовжували діджиталізувати свою діяльність – затверджено електронний поліс «Зелена карта» для виїзду за кордон авто, що стало одним із вагомих досягнень ринку страхування. Електронний поліс не передбачає друку «Зеленої картки», відповідно водії можуть оформити її через

смартфон і отримати в PDF форматі на e-mail. Ця альтернатива знімає навантаження зі страхових компаній у період ажіотажу та допомагає українцям застрахуватися віддалено. [4].

Необхідно зауважити те, що страхування не є однією із ключових галузей української економіки в умовах сьогодення. В умовах обмеженості фінансових ресурсів, грошові кошти будуть направлятися для задоволення першочергових потреб. Виключенням можуть стати лише деякі види обов'язкового страхування, наприклад, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [5].

Але в Україні розглядається можливість створення комплексної системи страхування. Перший етап припускає запровадження перехідної моделі для швидкого старту страхування воєнно-політичних ризиків. Другий етап передбачає створення довгострокової та повноцінної української системи страхування воєнно-політичних ризиків [6].

Отже, в післявоєнний період відновлення економіки України, страхові компанії плануються долучити до мінімізації ризиків у пріоритетних напрямках розвитку економіки – це будівництво, агросектор, енергетика, відновлення інфраструктури, логістика, вантажні перевезення, іпотечне кредитування, лізингові операції, інформаційні технології та інвестиції. Також на ринку страхування спостерігається тенденції зміни асортименту страхових послуг страхових компаній, розширення обсягів страхового покриття та включення до нього актуальних ризиків.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Наглядова статистика Національного банку України: показники діяльності страхових компаній [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> / (дата звернення 07.06.2023).

2. Моїсєєв В. Страховий ринок перебуває в жорсткій кризі»: страховики не поділяють оптимізм НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://thepage.ua/ua/economy/strahuvannya-v-ukrayini-pid-chas-vijni> (дата звернення 07.06.2023).

3. Жити далі. Як працює ринок life-страхування України під час війни [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://delo.ua/finance/ziti-dali-yak-prasuyuє-rinok-life-strahuvannya-ukrayini-pid-cas-viini-412992/> (дата звернення 07.06.2023).

4. Як змінюється ринок страхування в Україні під час війни? Розповідає сервіс страхування hotline.finance [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://forbes.ua/innovations/yak-zminyuetsya-rinok-strakhuvannya-v-ukraini-pid-chas-viyni-rozpovidaє-servis-strakhuvannya-hotlinefinance-21062022-6627/> (дата звернення 07.06.2023).

5. Карпов С. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eba.com.ua/shho-zminuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення 07.06.2023).

6. У Нацбанку пропонують розділити на два етапи страхування воєнно-політичних ризиків. Укрінформ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3694533-u-nacbanku-proponuut-rozdiliti-na-dva-etapi-strahuvanna-voennopolitichnih-rizikiv.html> (дата звернення 08.06.2023).